

MİLLÎ BİRLİK VE BERABERLİK

Prof. Dr. HAMZA EROĞLU

I. Genel Olarak Millî Birlik ve Beraberliğin Anlamı

“Millî birlik ve beraberlik”, Türk İnkılabı'nın temel ilkelerinden biridir. Milliyetçilikle, millî egemenlikle ve millî bağımsızlıkla çok yakından ilgilidir.

Atatürk'ün topalayıcı ve birleştirici, kaynaştırıcı milliyetçilik anlayışı, millî birlik ve beraberlik olarak ifadesini bulur.

Millî birlik ve beraberlik, milletçe birliği, bir arada yaşamayı ve bütünlüğü belirtir. Millî birlik ve beraberlik, bir arada yaşayan millet fertlerini, birbirine sımsıkı bağlar. Milletçe birlik, milleti oluşturan unsurlarda birlik, beraberlik ve bütünlük demektir.

Millî birlik ve beraberlik milliyetçilik ilkesinin doğal bir sonucu olarak ortak amaçlarda da, idealde de birliği ifade eder.

Millî birlik ve beraberlik aynı zamanda millî devletin gerçekleşme vasıtasıdır.

Millî birlik ve beraberlik, önce milleti teşkil eden unsurlarda birlik ve beraberlik demektir. Millet ise tarihin bir ürünü ve bir sonucu olarak en gelişmiş toplum düzenidir.

Millet, tarihî ve sosyolojik bakımdan belirli bir aşamaya ulaşmış, belirli nitelik ve şartları, özellikleri olan bir topluluktur. Millet her şeyden önce, sınırları tarihte hazırlanmış ve mücadelelerle çizilmiş bir vatana dayanır. Milletle vatan arasındaki ilişki, vatanın millî varlığın heyecan kaynağı olmasından, toplumsal varlığımızın devamını ve düzenini toprağa-ülkeye-bağlı olarak sağlamış olmasındandır. Vatan, millet denilen insan topluluğunun, müşterek hatıralarını, iftiharlarını, gururlarını, müşterek acılarını ve isteklerini bünyesinde taşır. Vatan, geçmişin kültür mirasını ve zenginliğini içinde saklar.

Millet, bu sözünü ettiğimiz vatan üzerinde aynı dille, aynı duyguyla kültür birliği kuran bir bütün haline gelmiş, şuurlu insan topluluğudur.

Milletin oluşmasında, vatan (yurt) birliği yanı sıra dil, kültür ve ideal birliğinin de önemli rolü ve yeri vardır.

Dil, birlikte, bir arada yaşayan insanların karşılıklı anlaşma vasıtasıdır. Anlaşan insanlar bir arada yaşarlar. Ortak anlaşma vasıtası olarak dil, millet varlığına en kuvvetli bir basamak teşkil eder.

Milleti oluşturan insanların arasında dil birliği kadar, kültür birliğinin de değeri ve rolü vardır.

Kültür, bir toplumun sahip olduğu maddî ve manevî kıymetlerden oluşan bir bütündür. Kültür, bir toplumu diğer bir toplumdaki ayırdeden özel bir hayat tarzını da belirler. İnsanoğlunun tabiat ile etkileşiminden doğan kültür, insan tabiatının bir eseridir. Kültür, varlığını ve sürekliliğini toplum yaşamına borçludur.

Kültürün, millet dediğimiz varlığın oluşmasında büyük rolü vardır. Kültür gücü olmayan millet, tarihte varlığını ispatlayamaz.

İdeal birliği ise, insanları birbirine yaklaştırır, onlarda kader birliğinin hislerini uyandırır, ortak idealler, toplumda dayanışma duygusunun da canlanmasına vesile olur. Ortak ideallerle, insan toplumu birleştirici bir yapıya kavuşur. Ortak idealler sayesinde insanlarda her türlü ahlâkî hareketlere ve fedakârlıklara karşı müsait bir amaç uyanır ve toplumu oluşturan kişiler perçinlenmiş bir bütün olarak güçlü bir hale gelir. Yüksek ve ortak ideallere dayanan, ona sahip olan milletler devamlı ve güçlü devlet kurarak varlıklarını devam ettirirler.

Modern milletlerin, millî devlet kurmaları, bu milletlerin ortak amaçlarıdır. Milliyetçilik, çağımızda insan topluluklarının modern bir devlet haline gelmelerini sağlamaktadır. Devlet, milletin hukukî ve siyasî yönden kişilik kazanması ile oluşur.

Milletlerarası planda hukukî ve siyasî kişiliği olan devlet, bağımsız devlettir. Bağımsız devlet, diğer devletlerin ve milletlerarası kuruluşların etkisi altında kalmadan, devlet olarak iradesini açıkça kullanan devlettir. Bağımsız devlet vatandaşına, hürriyet sağlar, barış ve güvenlik sağlar. Bağımsız devlet, vatandaşlarının serbestçe iradelerine tâbi olur. Bağımsız devlette, millet iradesi, kayıtsız ve şartsız egemenliğine kavuşur. Ancak, bağımsız devlette, gerçek anlamda millî birlik ve beraberlik sağlanır. Millî birlik ve beraberlik, bir yandan, devletin bağımsızlığı için, gerekli ve zorunludur.

Devlet, gücünü millî birlik ve beraberlikle sağlar. Diğer taraftan da, devlet bağımsız olursa, gördüğü hizmetlerle, sağladığı huzur ve güvenle millî birlik ve beraberliği sağlar. Öyleyse millî birlik ve beraberlik bağımsız devletin oluşması, teşekkülü için zorunlu bir unsurdur. Ayrıca oluşan, teşekkül eden bağımsız devletin, varlığını devam ettirmesi, amacına uygun hizmet görmesi için de şarttır.

Millî birlik ve beraberlik devletin varlığı için, devamı için hem iç politika, hem dış politikada gereklidir. Önce dışı karşı devletin varlığı için gereklidir. Bu yönüyle millî birlik ve beraberlik bir millî savunma sorunudur. Millî birlik ve beraberlik içinde bulunan ülkelerin savunmaları, manevî ve ahlâkî bakımdan büyük güç ifade eder. Manevî değerleri yüksek, ahlâkî değerleri sağlam bir toplum, yüksek karakteri gereği, dışı karşı tam bir savunma gücünü oluşturur.

Millî birlik ve beraberlik ülke içinde de huzur ve güvenlik sağlar. Millî birlik ve beraberliğin ülke içinde sağladığı huzur ve güvenlik, ahlâkî ve manevî değerlerle de güçlenir. Ülke içinde sağlanan bu millî birlik ve beraberlik, yıkıcı ve bölücü zararlı akımlarla tam bir mücadele potansiyelini temin eder.

Türk milletini ırk, mezhep ve sınıf kavgalarıyla bölmeğe kalkışacak olanlara karşı en sağlam savunma aracı, millî birlik ve beraberliktir.

İçerde sağlanan millî birlik ve beraberlik, aynı zamanda dışı karşı da devletin gücünü gösterir. İç politika, dış politikanın temelini oluşturduğundan, içte sağlanan millî birlik ve beraberlik dışı da etkilerini gösterir.

Millî birlik ve beraberliğin ülke yönünden de önemi vardır. Sınırları belirli toprak parçasının bütünlüğü, birliği ve bölünmezliği, ülkenin millî birlik ve beraberlik içindeki rolünü de belirler.

Anayasamızın 3 üncü maddesinin, "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür" hükmü, millî birlik ve beraberliği, hem beşerî unsur (insan topluluğu) hem de fizikî unsur (ülke) bakımından ifade etmektedir. Bir anayasa kuralı olarak millî birlik, devletin (Türk Devletinin) varlığı ve devamı için zorunlu olmaktadır. Anayasalar devletin esas kuruluşunu, temel yapısını hazırlayan kurallar olduğuna göre, Türk Devleti, Anayasa'nın öngördüğü gibi varlığını ve varlığının devamını millî birlik ve beraberlikte bulmaktadır.

II – Bağımsızlık Savaşı ve Millî Birlik ve Beraberlik

Atatürk Türk milletinin üstün gücünü tarihte keşfeden ve onu politikasında en başarılı şekilde uygulayan insandır. Atatürk herşeyden önce, Türk milletini, millî birlik ruhu içinde harekete getirmiştir.

Atatürk, Millî Mücadele'nin temelini sağlam ve geçerli fikirleri yerleştirmekle başarı sağlamış, Millî Mücadele'yi zafere ulaştırmıştır. Çağın akışı içinde geçerli olan, siyaset bilimi açısından da değerlendirilen güçlü fikir, milliyetçilik ve milliyetçiliğe dayanan millî egemenlik ve millî bağımsızlıktır.

Atatürk, yeni bir dünya ortaya koyan Millî Mücadele'nin fikrî temelini milliyetçiliği, millî egemenliği ve millî bağımsızlığı yerleştirmekle, hem Türk milletinin birliğini ve beraberliğini sağlamış, hem de Millî Mücadele'yi zafere ulaştırmıştır. Atatürk, bu temel ilkeleri, siyaset biliminin verileri ile değerlendirerek, Türk milletinin bağımsız ve özgür yaşama kararını tek hedefte toplamış, böylece millî birlik ve beraberliği temin etmiştir.

21/22 Haziran 1919'da yayınlanan Amasya Genelgesi'nde (Tammiminde), “Yurdun bütünlüğü, milletin istiklâli tehlikededir”, “Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır”¹ parolası, kurtuluşun yolunu milletin azim ve kararında buluyordu. Amasya Genelgesi, Anadolu kurtuluş hareketini tek elden düzenlemek yolunda millî bir birliğe yol açmış ve bu amaçla da Sivas'da millî bir kongrenin de toplanmasını öngörmüştür.²

Mustafa Kemal Paşa, daha o günlerde vatanın kurtuluşunu bir kül (bütün) olarak görüyor ve bu amaçla Sivas Kongresi'nin toplanması gereğini, Amasya Genelgesi ile kamuoyuna duyuruyordu.

Milliyetçilik, millî egemenlik ve millî bağımsızlığa yer veren Amasya Genelgesi ile bu ilkeler, Millî Mücadele'nin esasını, özünü, temel yapısını oluşturmuş, millî şuur (bilinç) ve vicdanın sesini duyuran politik tutumun hedeflerini göstermiştir.

23 Ağustos 1919'da toplanan Erzurum Kongresi kararlarında, “Millî hudutlar içindeki vatan bir bütündür. Ayrılık kabul etmez”, “Yabancı işgal ve müdahalesine karşı ve Osmanlı Hükümeti'nin

¹ Prof. Dr. Hamza Eroğlu, Türk İnkılâp Tarihi, s. 178.

² a.g.e., s. 180-182.

dağılışı halinde, millet hep birlikte savunma yapacak ve direnecektir” sözleri açıkça vatan ve millet bütünlüğünü ifade etmektedir.

Erzurum Kongresi, Doğu illerinin delegelerinden oluşmuştur. Ancak alınan kararlar ülke çapında, milletçe kurtuluşu öngören kararlardır.

Kongre kararında, doğu, batı, kuzey, güney ayırımı yapmadan “Vatan bir küldür, bütündür, ayrılık kabul etmez” diyerek, ülkenin birliğini ve bütünlüğünü savunmuştur. Erzurum Kongresi’nin toplandığı dönemlerde, İstanbul’da bulunan Kürdistan Teâli Cemiyeti, Kürdistan’ın muhtariyeti ile ilgili olarak İngiliz ve Amerikalılar ile temas halinde idi.³ Vatani bölmeye ve Türklüğü parçalamaya çalışan bu cemiyete karşı, bütün Doğu illerinin temsilcileri, “Vatan bir bütündür, ayrılık kabul etmez” diyerek cevap vermişlerdir. Her şeyden önce Doğu illerinin delegeleri, vatanın birliğini ve bütünlüğünü ve Türk milletinin bölünmezliğini ve parçalanamayacağı savunmuşlardır.

Millî birlik ve beraberlikle, birlikte, bir arada yaşamının huzuru, güveni ve mutluluğu bütün Doğu illerinin de delegelerinin bu tarihî kararları almalarına sebep olmuştur.

Bu tarihî karar daha sonra 4 Eylül 1919’da toplanacak Sivas Kongresi’nde bütün ülkeyi içine alacak, kapsayacak bir hüviyete dönüşecektir.

Erzurum ve Sivas Kongrelerinden sonra, İstanbul’da toplanan Meclisi Mebusan’ın kabul ettiği Misâk-ı Millî, milletin amacına uygun olarak millî ve bölünmez bir Türk vatanının sınırlarını çizmiştir.⁴ Misâk-ı Millî ile Türkler tam bağımsızlık şuuruna erişmişlerdir.⁵

23 Nisan 1920’de açılan T.B.M.M., Misâk-ı Millî esaslarını kabul etmekle Erzurum Kongresi’nden itibaren gelişmeye başlayan millî harekâtı millet iradesine dayandırmakta, belirlenen millî sınırlar içinde vatanın birliğini ve bütünlüğünü açıkça ilân etmekte idi. Millet iradesi ile seçilen Meclis, milleti bir bütün olarak temsil

³ Cevat Dursunoğlu, Millî Mücadelede Erzurum, Ankara, 1946, s. 18-19.

⁴ Prof. Dr. Hamza Eroğlu, a.g.e., s. 200-201.

⁵ Tarık Zafer Tunaya, 50. Yılında Misâk-ı Millî Beyannamesi, Milliyet, 28 Ocak 1970.

etmekte idi. T.B.M.M., millet iradesi ile seçildiğinden milletin birliğini ve bütünlüğünü de temsil etmekte idi. Adından da anlaşılacağı üzere bu meclis, millet meclisidir, millet iradesi ile seçilen ve işbaşına gelen meclistir.

Millî Mücadele’de ve gerçekleşen inkılâplarda başarının sırrı, milletçe sağlanan birlik ve beraberlikte idi. Atatürk, milliyetçilik, millî egemenlik ve millî bağımsızlık ilkelerini Türk İnkılâbı’nın temeline oturtmakla, hem millî birlik ve beraberliğini sağlamış hem de Millî Mücadele’yi başarıya ulaştırmıştır.

Atatürk, herşeyden önce Millî Mücadele’yi gerçekleştirmek için birleştirici ve toplayıcı lider olmuştur. Atatürk’ün birleştirici ve toplayıcı gücü, kişisel özelliğinden ve karakterinden gelmektedir.

Atatürk’ün birleştirici ve toplayıcı gücü, millî birlik ve beraberliği sağlamada da başlıca etken, faktör olmuştur. Nitekim bu konu siyasî hayatta kendisine karşı olanlar tarafından da dile getirilmiştir.

Rauf Orbay, Atatürk’ün birleştirici liderliği konusunda şöyle diyor:

“Mustafa Kemal olmasaydı da Millî Mücadele olurdu. Nitekim yer yer mukavemet hareketleri daha önce başlamıştı. Ancak Mustafa Kemal’siz Millî Mücadele’nin sonucu, Anadolu’da Tavaif-i Mülûk devrinin ihyası, parçalanmış bazı küçük beyliklerin kurulması olurdu.”⁶

Rauf Orbay, bir diğer konuşmasında da

“Mustafa Kemal Paşa mücadeleye atılmasaydı bu memleket kurtulamazdı. Anadolu’nun tehlikeye düşen yerlerinde, batıda, doğuda ve güneyde başlayan ve bir yurtsever düşüncenin mahsulü olan zayıf millî mukavemet hareketleri Mustafa Kemal Paşa tarafından birleştirilmeseydi her biri ayrı ayrı kolayca bastırılabilirdi.”⁷

Kısaca ve özlüce, Atatürk, üstün kişiliği ve gücü ile milletçe birlik ve beraberliği sağlayarak Türk İnkılâbı’nın başarıya ulaşmasını sağlamıştır.

⁶ Yavuz Abadan, Mustafa Kemal ve Çetecilik, Varlık Yayınları, İstanbul, 1964 s. 10 m. 13’de.

⁷ Tevfik Bıyıklıoğlu, Atatürk Anadolu’da, Önsöz, s. IX; Sabahattin Selek, Millî Mücadele I, Anadolu İhtilâli, İstanbul, 1963, s. 120.

Millî Mücadele ve bütünü ile Türk İnkılabı millî birlik ve beraberliğin sağlanması ile güçlenmiş ve başarıya ulaşmıştır.

III. Atatürk'e Göre Millî Birlik ve Beraberlik

Şef ve lider olarak Atatürk millî birliği en iyi değerlendiren, en faydalı şekilde ondan sonuçlar çıkaran kişidir. Millî birlik ve beraberliği fiilen, gerçekte sağlaması ile millî kurtuluşu zafere ve Türk İnkılabı'nı da yüksek hedeflere ulaştırmıştır.

Atatürk'ün millî birlik ve beraberliği sağlamada gücü, fikir ve düşüncelerindeki sağlam ve kuvvetli temellere dayanmasındandır. Atatürk, ayrıcalığı ve bölücülüğü reddetmiştir. Vatandaşın kanun önünde eşitliğini savunmuştur.

a) Türk Millî Mücadelesi, millî birliğe dayanmaktadır. Millî birlik ve beraberlik Millî Mücadele'ye tam bir millî hüviyet vermiştir.

Atatürk, millî bağımsızlığın sağlanması için millî birliğin gerekliliğini, daha 1919 yılında, düşman işgali altında ülkenin millî birliğe kavuşamayacağını, "Düşman süngüsü altında millî birlik olmaz" sözleri ile ifade etmiştir.⁸

Atatürk'ün, henüz Millî Mücadele'nin çetin ve zorlu geçen günlerinde, 1920'li yıllarda, "Vatanın bahtsız gününde yapılmakta olan kurtulma çabalarında en mühim başarı toptan millet fertlerinin varlık ve ruhuyla bütün kuvvetlerinin birleştirilmesidir. Bunun dışında herşey millî birliği bozan ve sonunda ayrılma ve parçalanmaya neden olacağından beğenilmez"⁹ demiştir.

Atatürk, bir diğer konuşmasında da, "Toplu bir milleti istilâ etmek darmadağınık bir milleti istilâ etmek gibi kolay değildir"¹⁰ diyerek saldırgan düşmana karşı birleşmenin gereğini dile getirmiştir.

b) Atatürk, Türk milletinin bir bütün olması, hiçbir ayırıcı, bölücü unsura yer verilmemesi gereğini de önemle vurgulamıştır:

"Bugünkü Türk milleti siyasi ve sosyal topluluğu içinde kendilerine Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri ve hatta Lazlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş vatandaş ve milletdaşlarımız

⁸ Atatürkçülük, Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri, 1 inci Kitap, Genelkurmay Başkanlığı yayını, Ankara, 1983, s. 72-73.

⁹ a.g.e., s. 76-77.

¹⁰ a.g.e., s. 72-73.

vardır. Fakat geçmişin bu keyfi idare devirlerinin sonucu olan bu yanlış adlandırmalar, düşmana alet olmuş birkaç gerici, beyinsizden başka, hiçbir millet ferdi üzerinde kederlenmekten başka bir etki meydana getirmemiştir. Çünkü bu milletin fertleri de, genel Türk toplumu gibi aynı ortak geçmişe, tarihe, ahlâka, hukuka sahip bulunuyorlar. . .

Bugün içimizde bulunan Hıristiyan, Musevi vatandaşlar, kader ve talihlerini Türk milletine vicdanî arzularıyla bağladıktan sonra kendilerine yan gözle, yabancı göz ile bakmak, medenî Türk Milletinin asil ahlâkından beklenebilir mi? ¹¹.

Atatürk 1932'de Diyarbakırlılarla Dolmabahçe Sarayı'nda yaptığı bir konuşmada, Türklüğü dile getirerek, Türklüğün birliğinden ve derinliğinden bahsetmiştir:

“Türkeli büyüktür ve yeryüzünde yalnız o büyüktür. Her yeri dolduran Türktür ve her yanı aydınlatan Türkün yüzüdür.

Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, Trabzonlu, İstanbullu, Trakyalı ve Makedonyalı hep bir ırkın evlâtları, hep aynı cevherin damarlarıdır. Bizim yeni işimiz budur.

Bu damarlar birbirini tanısin. Bu dediğim şey olduğu zaman başka bir âlem görülecek ve âlem dünyaya hayret verecektir. Türkün varlığı bu köhne âleme yeni ufuklar açacak güneş ne demek, o zaman görülecek.

Bu karmaşık işlerin içinden yükselebilmek için bize dirilik gerekir. Birlik onunla beraber yürür. Diri yalnız Türk milletidir, birliği ortaya koyan da Türktür, dilediğine ne olduğunu anlatan da Türktür, çalışalım”. ¹²

Atatürk, Türk milletinin huzurunu, düzenini bozmaya çalışanlara karşı da şöyle haykırıştır:

“Türk milletinin toplumsal düzenini bozmaya yönelik didinmeler boğulmaya mahkûmdur. Türk milleti kendini ve memleketin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen bozguna, alçak, vatan-sız ve milliyetsiz beyinsizlerin saçmalamalarındaki gizli ve kirli emelleri anlayamayacak ve onlara hoşgörü gösterecek bir topluluk değildir”. ¹³

¹¹ a.g.e., s. 72-73.

¹² Diyarbakır Gazetesi, 26 Eylül 1932 ve Atatürk Diyarbakır'da, Kadri Kemal Kop, 1932, s. 4.

¹³ Atatürkçülük, I. Kitap, s. 74-75.

c) Atatürk, 1935'te milletvekili seçimi dolayısıyla yaptığı açıklamada millî birlik, millî duygu ve millî kültür üzerinde durarak, bu kavramların Türk milletinin idaresinde ve korunmasında en yüksek ideal olduğunu belirtmiştir.

“Bir yurdun en değerli varlığı, yurttaşlar arasında millî birlik, iyi geçinme ve çalışkanlık duygu ve kabiliyetlerinin olgunluğudur. Ulus varlığını ve yurt erginliğini korumak için bütün yurttaşların canını ve her şeyini derhal ortaya koymaya karar vermiş olması, bir ulusun en yenilmez silâhı ve korunma vasıtasıdır. Bu sebeple Türk ulusunun idaresinde ve korunmasında millî birlik, millî duygu, millî kültürün en yüksekte göz diktığımız idealidir.”¹⁴

d) Atatürk, Türk milletinin başarısını da millî birlikte aramıştır.

“Bir milletin başarısı, mutlaka bütün millî güçlerin bir istikamette oluşması ile mümkündür. Bu nedenle bilelim ki, elde ettiğimiz başarı, milletin güç birliği etmesinden, ortak hareket etmesinden ileri gelmiştir. Eğer aynı başarı ve zaferleri gelecekte de tekrarlamak istiyorsak, aynı esasa dayanalım ve aynı şekilde yürüyelim.”¹⁵

Millî birlik ve beraberlik, memleketin huzuru için de gereklidir.

“Memleketin huzuru, milletin kurtuluş amacı noktasında, birlik ve dayanışması sağlanmadıkça, ne dış düşman istilâlarının köklerini kurutmaya çalışmak mümkündür ve ne de bundan esaslı bir fayda ve sonuç beklenmelidir...”¹⁶

“Atatürk, millî varlığın temelini millî şuurda ve millî birlikte görmüştür.”¹⁷

Atatürk, milletçe başarının sırrını bir diğer konuşmasında da şöyle ifade etmiştir.

“Millet ve biz yok, birlik halinde millet var. Biz ve millet ayrı ayrı şeyler değiliz. Ve şunu kesin olarak söyleyelim ki, bir millet, varlığı ve bağımsızlığı için her şeye girer ve bu gaye uğrunda her fedakârlığı yaparsa, başarılı olmaması mümkün değildir. Elbette başarılı olur. Başarılı olamaz ise o millet ölmüş demektir. Şu halde

¹⁴ Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Ankara, 1964, s. 574.

¹⁵ Atatürkçülük, I. Kitap, s. 76-77.

¹⁶ a.g.e., s. 76-77.

¹⁷ a.g.e., s. 78-79.

millet yaşadıkça ve her türlü fedakârlıkta buldukça başarılı olmaması hatıra gelmez ve böyle bir şey söz konusu olamaz".¹⁸

Atatürk, Türk milletinin bağımsızlığının sağlanmasında, yeni Türk devletinin kurulmasında ve devamında, vatandaş için iyi yönetimin başarılı olmasında millî birlik ve beraberliğe gerek görmüş, milletçe varlığımızın devamını buna bağlamıştır.

IV – Anayasamız ve Millî Birlik ve Beraberlik

Millî birlik ve beraberlik, Türk İnkılâbı'nın bir ilkesi olduğu kadar, Anayasalarımızda yer alması bakımından da bir üstün hukuk kuralıdır.

1921 ve 1924 Anayasalarında millî birlik ve beraberlikle doğrudan doğruya ilgili hükümler mevcut değildir. Ancak 1924 Anayasa'sının 1937 yılında yapılan değişikliği ile devletin niteliklerini öngören ikinci maddede yer alan milliyetçilik ilkesi sonuç olarak millî birlik ve beraberliği gerekli kılmaktadır.

1961 Anayasası ise, Başlangıcın üçüncü fıkrasında, devletin niteliklerini belirten ikinci maddesinde ve devletin bütünlüğü ile ilgili üçüncü maddesinde millî birlik ve beraberlik ilkesine yer vermektedir.

1961 Anayasası Başlangıç'ının üçüncü fıkrasında, "Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak", denilmekle Başlangıç'ın bu fıkrası, Türk milliyetçiliğinin dayanağı olan unsurları belirtmekte ve milliyetçiliğin bir tarifini de yapmaktadır. Bu tarifte yer alan ibareler, Türk milliyetçiliğinin temel yapısında millî birlik ve beraberliğin yer aldığını göstermektedir.

Cumhuriyetin niteliklerini belirten ikinci maddede yer alan "Millî Devlet" deyişi de, millî birlik ve beraberliği, devletin unsurları ve amaçları bakımından gerekli kılmaktadır.

"Türkiye devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür" hükmünü öngören 3 üncü madde, Türk milletinin ve Türk ülkesinin

¹⁸ a.g.e., s. 72-73.

bölünmezliğin ve bütünlüğünün tarihî bir vakıa ve hukukî temel olduğunu ifade etmektedir.

1982 Anayasası ise, Başlangıç kısmında, cumhuriyetin niteliklerini belirten ikinci maddesinde, devletin bütünlüğünü öngören üçüncü maddesinde ve devletin temel amaç ve görevini öngören 5 inci maddesinde millî birlik ve beraberliğe doğrudan doğruya yer vermektedir.

1982 Anayasası'nın Başlangıç kısmının 1 inci fıkrası, "Ebedî Türk vatan ve milletinin bütünlüğüne ve kutsal Türk devletinin varlığına" diye başlayan hükme yer vermekle, ülke ve millet bütünlüğünü ifade etmiştir. Başlangıç kısmının 7 inci fıkrası da, "Hiçbir düşünce ve mülâhazanın Türk millî menfaatlerinin, Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının" hükmünü öngörmekle devlet ve ülke bölünmezliğini dile getirmiştir. Ayrıca Başlangıç'ın 9 uncu fıkrasında Türk vatandaşlarının millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu belirtilmekle, millî birlik ve beraberlik ilkesi bu hükümle de öngörülmüştür.

Anayasa'nın cumhuriyetin niteliklerini belirleyen 2 inci maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir" hükmü yer almaktadır.

Bu maddede, toplumun huzuru, millî dayanışma gibi ilkeler, millî birlik ve beraberliği ifade etmektedir. İlk defa 1982 Anayasası'nda yer alan toplumun huzuru kavramı, millî birlik ve beraberliğin temelinde yer eden gücü belirlemektedir. Toplumun huzuru ve millî dayanışma olmadan, bir ülkede millî birlik ve beraberlik sağlanamaz. Söz konusu olan 2 inci madde, Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerini belirtirken, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde huzurlu bir toplumu öngörmektedir. Türkiye Cumhuriyeti özellikleri ile millî birlik ve beraberliği öngörmektedir.

1982 Anayasası'nın 3 üncü maddesi, 1961 Anayasası'ndan aynen alınmıştır. Türk milletinin ve Türk ülkesinin bölünmezliği ve bütünlüğü, öneminden ötürü ayrı bir madde halinde ifade edilmektedir.

1921, 1924 ve 1961 Anayasalarında mevcut olmayan, devletin temel amaç ve görevlerini öngören 5 inci madde, millî birlik ve beraberliği, devletin amaç ve görevleri arasında saymaktadır.

Gerekçede de açıkça belirtildiği gibi, “Devletin nüfus unsurunu teşkil eden Türk milleti bir bütündür, parçalanamaz. Parçalanamaz bir bütün olan Türk milleti bağımsız bir devlet kurmuştur. Bu devletin ülkesi hiçbir şekilde bölünemez.”¹⁹

Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini korumak, 5 inci maddenin hükmünün ışığı altında devletin temel amaç ve görevleri arasındadır. Türk devletinin varlığı ancak milletin bağımsızlığını ve bütünlüğünü ve ülkenin bölünmezliğini korumakla mümkündür.

1982 Anayasası'nın hükümlerinin ışığı altında millî birlik ve beraberlik ilkesini değerlendirdiğimizde, bu ilkeye en geniş şekilde yer verildiğini, en geniş şekilde uygulandığını görmekteyiz. Meselâ, temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması ile ilgili 13 üncü madde, temel hak ve hürriyetlerin genel olarak sınırlanmasında, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, genel nitelikte bir sınırlama olduğu görülmektedir. Başka bir deyimle, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, belli bir hak ve hürriyetin sınırlanmasına meşru bir gerekçe teşkil etmektedir.

Keza temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması başlığını taşıyan 14 üncü madde, “Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirinin, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak” amacıyla kullanılmayacağını da öngörmektedir.

Anayasamızın, millî birlik ve beraberliği ilgilendiren önemli hükümleri arasında, Cumhurbaşkanının andiçmesi, görev ve yetkileri ile milletvekillerinin andiçmesini öngören hükümler de yer alır.

Anayasamızın 103 üncü maddesi, Cumhurbaşkanının görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçmesini öngörmektedir. Cumhurbaşkanı sıfatıyla yapılan bu and sadece bir şekil ve merasimden ötede, büyük Türk milleti ve tarih önünde namus ve şeref sözü vermenin anlamını değerlendirmektedir. Muhteva itibarıyla and öncelikle devletin varlığını ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini korumayı öngörmektedir. Cumhurbaşkanı andı ayrıca, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılâplarına ve lâik cumhuriyet ilkesine bağlı kalmayı da öngörmektedir. Vatanın

¹⁹ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Komisyon Raporları ve Madde Gerekçeleri, Ankara, 1982, s. 8.

ve milletin bölünmez bütünlüğü diğer deyimle millî birlik ve beraberlikte, Cumhurbaşkanının korumakla görevli olduğu hususlardır. Anayasanın 104 üncü maddesinde Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri arasında da, devletin başı sıfatıyla, “Türkiye Cumhuriyetini ve Türk milletinin birliğini temsil etmesi,” Cumhurbaşkanı andında belirtilen hususların bir bakımdan teyidi, tekrarı, diğer bakımdan da, Anayasanın, Devletin başı olarak Cumhurbaşkanına önemli bir görev ve yetki verildiğinin belirtisidir.

Cumhurbaşkanının devletin başı olarak Türk milletinin birliğini temsil etmesi yani millî birlik ve beraberliği gerçekleştirme yükümlülüğünü üstlenmesi, O’nun sıfatından doğan çok önemli bir görevdir.

Anayasada madde 103 ve madde 107’de belirtilen bu hususlar, millî birlik ve beraberliği sağlamada Cumhurbaşkanının rolünü, görev ve yetkisini ve sonuç olarak da yükümlülüğünü ve sorumluluğunu bir anayasa kuralı olarak öngörmektedir.

Anayasanın 81 inci maddesi de, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, “vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü...” koruyacağına dair andiçmesini öngörmektedir. Yasama görevi gören milletvekillerinin millî birlik ve beraberlik sağlamada üstlendikleri yükümlülük de bir anayasa kuralı olarak yer almaktadır.

1982 Anayasası bu maddelerin dışında, “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü” hükmüne, madde 28, madde 33, madde 58, madde 68, madde 69, madde 118, madde 122, madde 133, madde 135 ve madde 143’te de yer vermektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse 1982 Anayasası devletin varlığını, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, başka bir deyimle millî birlik ve beraberliğini bir temel ilke olarak ele almakta, üstün bir hukuk kuralı olarak değerlendirmektedir.

Sonuç :

1. Millî birlik ve beraberlik, Türk İnkılâbı’nın başka bir deyimle Atatürkçülüğün milliyetçilikle, millî egemenlikle ve millî bağımsızlıkla bütüleşen bir temel ilkesidir.

Millî birlik ve beraberlik sağlanmadan, milliyetçilik, millî egemenlik ve millî bağımsızlık başarıya ulaşamaz.

2. Özgür ve bağımsız yeni bir devlet, millî bir devlet kurmayı amaçlayan Türk İnkılâbı başarıya ulaşmak için, bir taraftan işgalcilere, diğer taraftan İstanbul'daki Sultan-Halife iktidarına karşı mücadele etmek ve zafer kazanmak için, millî birlik ve beraberliğe dayanmak zorundaydı.

Millî birlik ve beraberlik, milletçe bilinçlenme olayına imkân vermiş, millî egemenliği, millet iktidarının gücü olarak ortaya koymuştur. Millî birlik ve beraberlik, öncelikle Millî Mücadele'de hedefe ulaşmak için şarttı ve zorunlu idi. Atatürk'ün 1919'da belirttiği gibi, "Toplu bir milleti istilâ etmek darmadağınık bir milleti istilâ etmek gibi kolay değildir".²⁰

Atatürk bir diğer konuşmasında da, "Birlik ve emelde kararlı olan ve ısrar eden millet, kendini beğenmiş ve saldırgan her düşmanı, eninde sonunda gurur ve saldırganlığına pişman edebilir".²¹

3. Millî birlik ve beraberlik, millî irade yolu ile millî hedeflere ulaşma imkânını sağlamıştır.

Türk İnkılâbı'nın gelişme evresinde, toplumda ve devlet hayatında yapılan değişimler, medenî toplum olma yolunda üstün çabalar, millet iradesi ile milletin emellerinin birleşmesi ile gerçekleşmiştir.

Başka bir deyimle, inkılâplar, devlet ve toplum hayatında kökten değişimler, millî birlik ve beraberlikle sağlanmıştır. Millet iradesi karşısında olan inkılâplar, baskı ve zorla ayakta kalsa dahi, sonunda yıkılmağa mahkûmdur.

Türk İnkılâbı millet iradesine dayanarak,[®] millî birlik ve beraberlikle tam başarıya ulaşmıştır.

4. Türk İnkılâbı'nın bir özelliği de, devlet ve toplum hayatında yapılan değişikliklerle, modern bir devlet, ileri ve medenî bir toplum olma amacına yönelmiş olmasıdır. Modern bir devlet, ileri ve medenî bir toplum, millî birlik ve beraberliği sağlamış ve bunu güçlendirmiştir.

Türk inkılâbı lâikliğin sağladığı din ve vicdan hürriyeti ile mezhep ayrılığına ve kışkırtmacılığın son vermiştir. Böylece Türk insanı ayrı mezhepten olanlara kin ve husumetle karşı olacaklarına, Türk inkılâbının sağladığı din ve vicdan hürriyeti ile birbirine

²⁰⁻²¹ Atatürkçülük, I. Kitap, s. 72-73.

sevgi ve saygı ile bağlanan topluluk olmuştur. Mezhep ayırıcılığının ve kışkırtıcılığının ortadan kalkması ile millî birlik ve beraberlik tam başarıya ulaşmıştır. Böylece lâiklik, Türk milliyetçiliğinin gücü olmuştur.

5. Millî birlik ve beraberlik, Türk inkılâbının bir temel ilkesi olduğu gibi, en üstün bir hukuk kuralı olarak toplumda düzen ve huzur sağlamıştır. Özellikle 1982 Anayasası'nın, devletin temel amaç ve görevlerini belirten 5 inci maddesinde "Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini korumak, devletin temel amaç ve görevleri" arasında birinci planda yer almıştır. Devletin varlığı, milletin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve ülkenin bölünmezliğini korumaya bağlıdır. Devletin varlığı, millî birlik ve beraberlikle bir arada mütalâa edilmiştir.

6. Millî birlik ve beraberlik, milletçe birliği ve ortak amaçlara yönelmede de birliği ifade eder. Atatürk'ün dediği gibi, "Millî hedefler, millî irade yalnız bir kişinin düşünmesinden değil, bütün milletin arzularının, emellerinin birleşmesinden ibarettir".²² Gerçek anlamda ideal birliği, millî birlik ve beraberlikle sağlanır.

²² a.g.e., s. 74-75.